

RAQOBATBARDOSH BANK TIZIMINI YARATISHDA BANKLARNI XUSUSIYALASHTIRISHNING AHAMIYATI

Akramov Xurshidbek Bahrom o'g'li

Andijon iqtisodiyot va qurilish instituti Iqtisodiyot fakulteti 3-kurs

Annotatsiya: Ushbu maqolada banklarni xususiylashtirishning ko'p qirrali afzalliklari ko'rib chiqilib, uning raqobat muhitini yaratish uchun bank sohasida samaradorlikni oshirish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilashdagi o'rni yoritilgan.

Abstract: This article examines the multi-faceted benefits of bank privatization, highlighting its role in increasing efficiency, stimulating innovation and improving customer service in the banking sector to create a competitive environment.

Tayanch so'zlar: Xususiylashtirish, raqobatbardosh bank tizimi, samaradorlik, innovatsiyalar, mijozlarga xizmat ko'rsatish.

Xususiylashtirish-bu hukumat iqtisodiy bo'linmalarga egalik qilish va nazoratni xususiylashtirishga o'tkazish jarayoni. Xususiylashtirishning asosiy qoidasi shundan iboratki, raqobat muhiti va bozor tizimi korporatsiyalar va xususiylashtirish sub'ektlarni yanada samarali ishlashga majbur qiladi. Shunday qilib mamlakatda bank tizimini yanada jadal rivojlanib ko'proq foyda olishi hamda mijozlarga tezkor va sifatli xizmat ko'rsatishni taminlashda ularni xususiylashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Banklarni xususiylashtirish global miqyosda bank landshaftini qayta shakllantirishda muhim strategiyaga aylandi. Mulkchilik va nazoratni davlatdan xususiylashtirishga o'tkazish orqali xususiylashtirish bank sohasini jonlantirish, uni yanada raqobatbardosh, samarali va mijozlarga yo'naltirilgan qilish maqsadini ko'zlaydi. Xususiylashtirish bank sektoriga raqobat ruhini kiritadi, banklarni operatsion samaradorlikni oshirishga va innovatsiyalarni rivojlantirishga undaydi. Byurokratik cheklovlardan xalos bo'lgan xususiylashtirish banklar zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirishga, jarayonlarni soddalashtirishga va mijozlarga yo'naltirilgan mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqishga intilishadi.

Xususiylashtirish banklar faoliyati samaradorligini oshirish katalizatori bo'lib xizmat qiladi. Xususiylashtirish sharoitida banklar operatsion jarayonlarni optimallashtirish va resurslarni taqsimlashni taqozo etuvchi foyda keltiruvchi fikrlarni boshqaradi. Xususiylashtirish banklar yanada moslashuvchan va moslashuvchan bo'lib, ularga bozor dinamikasi va mijozlar ehtiyojlariga tezda javob berish imkonini beradi. Bundan tashqari, xususiylashtirish banklar ilg'or texnologiyalar va avtomatlashtirishga, operatsiyalarni soddalashtirishga va qo'lda aralashuvni kamaytirishga ko'proq sarmoya kiritadilar. Ushbu texnologik yutuqlar nafaqat samaradorlikni oshiradi, balki banklarga

mijozlarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga moslashtirilgan innovatsion mahsulot va xizmatlarni taklif qilish imkonini beradi. Xususi banklar yangi tajribalar va innovatsiyalarni doimiy ravishda qo'llab keladilar. Xususi banklar mijozlar bilan ularning [moliyaviy maqsadlari](#) va intilishlarini tushunish uchun yaqindan hamkorlik qiladilar va [boyliklarini](#) o'sishi, himoya qilishi va boshqarishiga yordam beradigan moslashtirilgan yechimlarni taklif qilishadi. Raqobat muhitida xususi banklar innovatsion mahsulotlar, xizmatlar va yechimlarni taklif qilish orqali o'zlarini farqlashdan manfaatdor. Ushbu raqobat muhiti ijodkorlikni rag'batlantiradi va banklarni yangi biznes modellari, texnologiyalari va hamkorlikni o'rganishga undaydi.

Bank faoliyatidagi innovatsiyalar faqat mahsulot ishlab chiqish bilan cheklanmaydi, u jarayonlar, mijozlar tajribasi va biznes strategiyalariga taalluqlidir. Xususiylashtirilgan banklar xizmatlar ko'rsatishni yaxshilash, mijozlar bilan o'zaro munosabatlarni shaxsiylashtirish va uzluksiz bank tajribasini yaratish uchun texnologiyadan foydalanmoqda. Bundan tashqari, xususiylashtirish natijasida yaratilgan raqobat muhiti banklarni o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish imkoniyatlari, raqamli bank yechimlari va 24/7 kun davomida qo'llab-quvvatlashni taklif qilish uchun texnologiyalardan foydalangan holda mijozlarga xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiyalarni yaratishga undamoqda, bu esa mijozlar uchun qulaylik va foydalanish imkoniyatini oshiradi. Ular, shuningdek, yangi tendentsiyalarni, iste'molchilarning xohish-istaklarini va bozor imkoniyatlarini aniqlash uchun tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritadilar, bu esa ularga egri chiziqdan oldinda turish va bank ishi kelajagini shakllantirish imkonini beradi. Banklarni xususiylashtirishning birqancha afzalliklari bor:

1. Samaradorlikni oshishi: Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, xususiylashtirilgan banklar davlat banklariga nisbatan yuqori darajadagi operatsion samaradorlikni namoyish etadilar. Xususi banklar ko'pincha xarajatlarni kamaytirish choralarini ko'radilar, jarayonlarni soddalashtiradilar va samaradorlikni oshirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy qiladilar. Xususiylashtirilgan banklar foydali sohalarga e'tibor qaratish va foydasiz yoki xavfli korxonalaridan chiqish orqali resurslarni yanada samarali taqsimlashlari mumkin. Xususi banklar rentabellikni saqlash va aktsiyadorlar manfaatlarini himoya qilish uchun xatarlarni boshqarish va oqilona kredit qarorlarini qabul qilishda faolroq bo'lishi mumkin.
2. Raqobatni rag'batlantirish: Xususiylashtirish ko'pincha bank sohasida raqobatning kuchayishiga olib keladi, chunki xususi banklar mijozlarni va bozor ulushini jalb qilishga intiladi. Ushbu tanlov bank mahsulotlari va xizmatlarida samaradorlikni oshirish va innovatsiyalarni rag'batlantirishi mumkin.

3. Davlat yukini kamaytirish: Xususiylashtirish hukumatga moliyaviy yukni kamaytirishi mumkin, bu esa resurslarni boshqa tarmoqlar va ustuvor yo'nalishlarga ajratishga imkon beradi.

Banklarni xususiylashtirish ko'pincha yangi kapitalning kirib kelishiga olib keladi, chunki xususiy investorlar o'sish va rentabellik imkoniyatlarini izlaydilar. Ushbu mablag'lar oqimi banklarga kredit faoliyatini kengaytirishga imkon beradi, bu esa biznes va jismoniy shaxslar uchun kredit olish imkoniyatini kengaytiradi. Xitoy sanoat va tijorat bankini xususiylashtirish diqqatga sazovor misoldir. 2005 yilda Xitoy hukumati Xitoyning sanoat va tijorat bankini xususiylashtirdi, u o'sha paytda aktivlari bo'yicha dunyodagi eng yirik bank edi. Xususiylashtirish Xitoy hukumatining davlat korxonalarini isloh qilish va ularni raqobatbardosh qilish bo'yicha keng ko'lamli harakatlarining bir qismi edi.

2023 yildan boshlab ICBC hali ham bozor kapitallashuvi bo'yicha dunyodagi eng yirik bank hisoblanadi. Uning aktivlari 4 trillion dollardan oshadi va 400 000 dan ortiq odam ishlaydi. Bank Xitoyning iqtisodiy rivojlanishida katta rol o'ynadi va mamlakatni global moliyaviy kuchga aylantirishga yordam berdi. Xususiylashtirish bank uchun 22 milliard dollar yangi kapital yig'di. Xususiylashtirishdan keyingi ikki yil ichida bankning kreditlari 50 foizga oshdi. Xususiylashtirishdan keyingi o'n yil ichida Xitoyning YAIM o'sishi yiliga o'rtacha 10% ni tashkil etdi.

Xulosa qilganda, banklarni xususiylashtirish samaradorligi, innovatsionligi va mijozlarga mukammal xizmat ko'rsatishi bilan ajralib turadigan raqobatbardosh bank tizimini yaratishda muhim rol o'ynaydi. Mulkchilik va nazoratni xususiy sektorga o'tkazish orqali hukumatlar operatsion samaradorlik potentsialini ochishi, innovatsiyalar madaniyatini oshirishi va bank sohasida xizmat ko'rsatish standartlarini yaxshilashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jiang C., Yao S., Feng G. Bank ownership, privatization, and performance: Evidence from a transition country //Journal of banking & finance. – 2013. – T. 37. – №. 9. – C. 3364-3372.
2. Clarke G. R. G., Cull R., Shirley M. M. Bank privatization in developing countries: A summary of lessons and findings //Journal of Banking & Finance. – 2005. – T. 29. – №. 8-9. – C. 1905-1930.
3. <https://medium.com/@soumana3118/what-is-the-role-and-impact-of-privatization-on-of-banks-efficiency-and-profitability-890891d41a73>